

Friedrich Fröbel en zijn waardering voor het kind-zijn

Dankzij Friedrich Fröbel (1782-1852) is ons denken over kinderen totaal veranderd. In een tijd waarin kinderen met hun zevende verjaardag volwassen werden beschouwd, ontwikkelde hij de kleuterschool: een kindertuin waarin kinderen zich spelend kunnen ontwikkelen, kunnen observeren, experimenteren en met de natuur in aanmerking komen, in vrijheid en harmonie met zichzelf en anderen, met de natuur en het universum (dat Fröbel God zou noemen).

DOOR: LÚCIA SANTOS - Fröbel onderkende de uniekheid van ieder kinds capaciteiten en potentieel. Hij zag het getalenteerde kind, het creatieve kind... En hij zag dat spel een fundamentele rol speelt in de ontwikkeling en het leren van het kind:

'Door zelfopenbaring groeit ons brein. Door spel bepaalt het kind wat hij kan, ontdekt hij de mogelijkheden van zijn wil en zijn gedachten door spontaan zijn macht en kracht uit te oefenen. Door werk volgt een kind slechts een door een ander voorgeschreven taak en onthult daarin niet zijn eigen temperament en overtuiging – maar die van een ander. In spel laat het kind zijn eigen originele kracht zien.'

In Fröbel's opvatting over hoe jonge kinderen moeten worden opgevoed stond spel centraal.

'Spel is de belangrijkste uitdrukking van de ontwikkeling in het kind. Dit is de enige vrije uiting van de ziel van het kind. [...] Spel is niet onbenullig, het is heel serieus en van groot belang.'

Fröbel zag in spel een leermiddel dat op natuurlijker wijze tot werk leidt. Daarom ontwikkelde hij leermiddelen met een 'open eind', zonder vooropgesteld leerdoel. Hij noemde zijn leermiddelen 'De Gaven'. De Gaven laten kinderen in hun spel praktische leerervaringen opdoen.

Deze ideeën lijken nu niets nieuws, maar

ze waren voor de maatschappij van die tijd uitdagend. Het was zelfs zo dat de Pruisische regering bevel gaf om alle kleuterscholen te sluiten, uit angst voor de vrije ontwikkeling van de kinderen. Ondanks dit overleefden de kleuterscholen en Fröbels ideeën verspreidden zich over de hele wereld en zijn voor veel pedagogen naar wie wij vandaag refereren een inspiratie geweest.

Iedereen die de uniekheid inziet van de capaciteiten en de potentie van elk kind deelt een holistische kijk op de ontwikkeling van het kind, herkent het belang van spel in het ontwikkel- en leerproces en deelt een ecologische kijk op de mensheid in de natuurlijk wereld. Niet in de laatste plaats is de integriteit van het kind-zijn op zich direct, beïnvloed door, onder andere, Fröbel. Dit is waarom kindercentra, scholen, stichtingen, verenigingen over de hele wereld, van Duitsland tot Engeland en de Verenigde Staten, van Portugal en Spanje tot Latijns-Amerika, tot Australië en Japan, zijn naam dragen en vele andere zijn educatieve principes nastreven die bij Fröbel misschien hun wortels hebben liggen.

Een groot idee is geen groot idee omdat het perfect is maar omdat het de mensheid misschien een stukje verder helpt. Afgezien van de kritiek op Fröbels pedagogiek, blijft hij een van de pioniers van het kindgerichte onderwijs en een inspiratie voor velen over de wereld.

In een tijd waarin zorg voor en educatie van jonge kinderen soms serieus bedreigd wordt met verschooling, waarin speeltijd steeds meer gestructureerd wordt, vrij spelen als tijdsverspilling en buitenspelen als gevaar wordt gezien, herinnert Fröbel ons eraan dat spel een serieuze zaak is, veel betekenis heeft voor kinderen en daarom een fundamenteel aspect van pedagogisch werk is.

Kinderen spelen. En als ze spelen, leren ze. Zoals Vygotsky zei, is spel de belangrijkste activiteit en de belangrijkste bron van ontwikkeling en leren van het kind. Spel creëert een zone van naaste ontwikkeling die kinderen de mogelijkheid geeft hun competentie te ervaren en zich ouden voor te doen dan ze eigenlijk zijn. In dit proces bereiken ze hun volle potentie en worden ze voorbereid op de volgende ontwikkelingsfase.

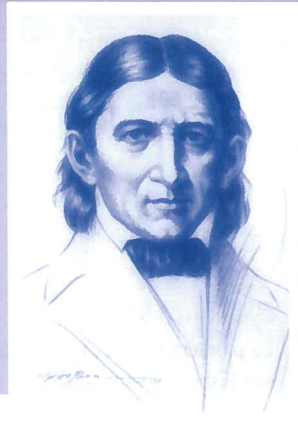
Helaas wordt spelen in de meeste culturen onderschat zodra kinderen aan formele schooling beginnen. Spel speelt echter volgens de ideeën van Fröbel en anderen zoals Piaget, Bruner of Vygotsky, een belangrijke rol in het gemakkelijken van emotionele, sociale en culturele integratie van kinderen. Dit betekent dat overgangen een stuk soepeler zouden kunnen zijn voor kinderen, en daardoor ook voor volwassenen, als kinderen werden toegestaan om vaker te spelen. Spel zou daarom de makkelijkste en belangrijkste strategie kunnen zijn om kinderen te helpen de overgang te doorstaan.

Fröbel was de eerste pedagoog die deze sterke kracht van spel in ons leven begreep en dit is een van de belangrijkste redenen waarom hij de meest invloedrijke pedagoog van de negentiende eeuw is en nog steeds over de hele wereld veel mensen inspireert.

Door Lúcia Santos, pedagoog en bestuurslid van APEI (Lissabon).

• E: luciasantos@hotmail.com

FRIEDRICH FRÖBEL. *THE EDUCATION OF MAN*. NEW YORK: A. LOVELL & COMPANY. 1885.
L.S. VIGOTSKY. *A FORMAÇÃO SOCIAL DA MENTE*. MARTINS FONTES. S. PAULO. 2000

*Escola els Pinetons, Ripollet
(Barcelona)*

